

"PRZEGLĄD POWSZECHNY"

Z POWODU ŚMIERCI DÖLLINGERA

KRAKÓW 2023

www.ultramontes.pl

Apostata Ignaz von Döllinger

Z powodu śmierci Doellingera

"PRZEGLĄD Powszechny"

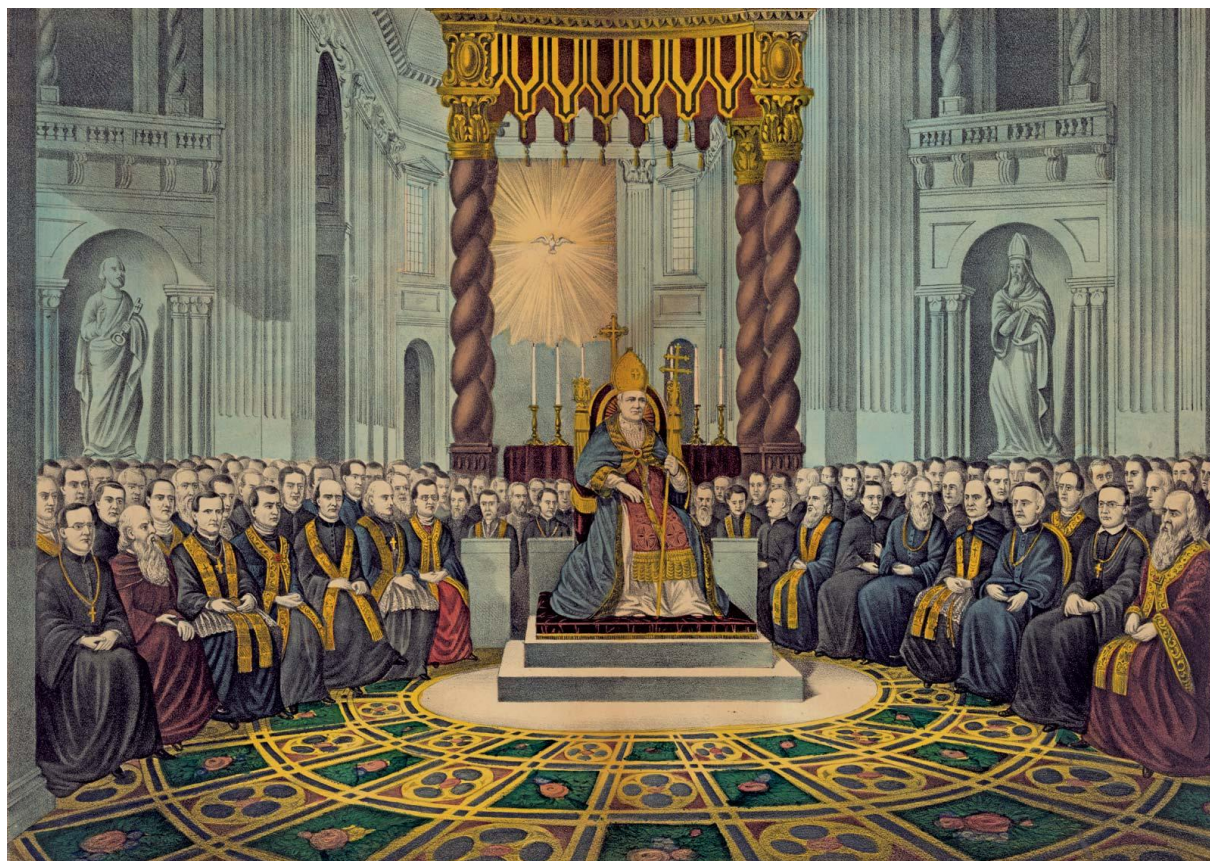
Bolesny to widok, gdy człowiek, który dla dobrej sprawy położył pewne zasługi, zdradza ją w ostatnich latach życia, przeciw niej walczy, i uwiedziony przez kilku niecnym pochlebców, oszołomiony, a żądny obłudnych oklasków, życiu całemu i bronionej przez długie lata prawdzie, kłam zadaje, i wbrew wewnętrznemu przekonaniu do końca pozostaje przy świadomym fałszu.

Taki widok dał zmarły 10 stycznia b. r. [1890], drugi Tertulian – jak go w Niemczech katolicy ze smutkiem nazywali – głośny twórca rozsypującej się dzisiaj w proch, tonącej w protestantyzmie starokatolickiej sekty, *Dr. Doellinger*. Dziewięćdziesięcioletni ten starzec (ur. 28 lutego 1799), strawił większe pół życia na energicznej obronie prawd wiary i praw Kościoła. Otrzymał w r. 1822 święcenia kapłańskie, objął w cztery lata później katedrę historii kościelnej na Uniwersytecie Monachijskim i zasłynął niebawem, zwłaszcza przez dzieła swe: "O reformacji", "O chrześcijaństwie i żydostwie", jako potężny "młot na heretyki". Żydowska, liberalna prasa nie miała wtedy dla niego dość obelg; to udawała, że go lekceważy, to powtarzała na wszystkie tony z urzędowym swym poetą, *Henrykiem Heine*:

*Apropos! Der erzinfame
Pfaffe Dollingerius!*

Dopiero od r. 1861 obelgi te zaczęły cichnąć, bo w tym roku *Doellinger* wstąpił na śliską ścieżkę, którą potoczył się aż do formalnego odszczepieństwa: w dwóch publicznych odczytach wystąpił przeciw świeckiej władzy Papieża, a następnie wydrukował w tymże samym kierunku dwie broszury: "Kościoł i Kościoły", "Papieżstwo i państwo kościelne". Wygłoszona w dwa lata później mowa na monachijskim kongresie katolickich uczonych: "O dawnej i współczesnej teologii katolickiej", niemniej jak ważna skądinąd rozprawa "Bajki o Papieżach średniowiecznych", zawierały obok istotnie głębokich i prawdziwych poglądów, pewną liczbę zdań co najmniej za śmiałych, na niczym nie ugruntowanych, i jeśli nie wprost heretyckich, to silnie herezją trącających. Nic też dziwnego, że nie powołano *Doellingera* do wzięcia udziału w pracach przygotowawczych do Soboru Watykańskiego; nic dziwnego, ale pominięcie to obraziło śmiertelnie monachijskiego profesora; zadraśnięta pycha stała się nasieniem, z której wzrosło drzewo starokatolicyzmu. Skoro tylko rozeszła się ugruntowana wieść, że przyszły sobór orzec ma dogmat nieomyłności papieskiej, *Doellinger* wystąpił w szranki już nie tylko przeciw ogłoszeniu, ale i przeciw samemu dogmatowi w książce *Janus*, w szeregu "Soborowych listów rzymskich" drukowanych w *Allgemeine Zeitung*, i w rozdanej członkom soboru w tym samym duchu skreślonej broszurze. Po ogłoszeniu dogmatu wypowiedział *Doellinger* posłuszeństwo Kościołowi, ponieważ tenże nie zastosował się do jego wskazówek, a słuchając podszeptów pychy i paru rządów niemieckich, które zamyślały o stworzeniu "narodowego niemieckiego kościoła", zaczął koło siebie gromadzić stronników, formować "starokatolickie"

parafie. Z początku obawiać się było można, że wielu uczonych niemieckich do tego ruchu się przyłączy; lecz niebawem najznakomitsi, jak *Hefele* i *Hanneberg* uznali swój błąd, a sam *Doellinger* zrozumiawszy, że starokatolicyzm nie ma przed sobą przyszłości, a jego twórcy śmiesznością się okrywają, cofnął się niebawem od czynnej agitacji, ale Kościołowi się nie poddał.

Dlaczego się nie poddał? Gdy przed czterema laty jeden z katolickich jego przyjaciół, zachęcał go do tego kroku, mówiąc, że zanadto przecież jest mądry, za dobrze zna historię, by nie wiedzieć, czym są sekty od katolickiego Kościoła się odłączające, i jaki los prędzej czy później je czeka, natenczas 87-letni starzec dał następującą, charakterystyczną odpowiedź:

– Zapewne, zapewne, ale co by też na to powiedziały dzienniki?

Kilka lat przedtem, gdy monachijski wydział teologiczny zastanawiał się nad kwestią wzięcia udziału w uroczystościach na cześć bł. Piotra Kanizjusza, *Doellinger* postawił pytanie:

– Czy pomyśleliście, jakby na to dwór się zapatrywał?

– A jakąż – odpowiedziano mu słusznie – powzięłby o nas opinię cały świat katolicki, gdybyśmy się usunęli od tych uroczystości?

Parę tych wyrażen okazuje chyba dostatecznie, co sądzić o "nieugiętości charakteru", o "sile przekonań", wreszcie o "męczeństwie", które *Doellinger*, – jak rozgłaszała i rozgłasza wroga Kościołowi prasa – miał "za przekonania swe ponosić". Głębokim teologiem *Doellinger* nigdy nie był; historykiem był rzeczywiście znakomitym, ale od chwili odstępstwa swego od Kościoła nie wystąpił z żadną poważniejszą pracą. Od czasu do czasu tylko wygłaszał na posiedzeniach bawarskiej Akademii Umiejętności, której był prezesem, oryginalne mowy, wymierzone przeciw Habsburgom i Jezuitom, chwalcące natomiast wszelkiego rodzaju niedowiarków, liberałów, i z szczególnym naciskiem żydów. Liberalna i żydowska prasa nie szczędziła mu również – wywdzięczając się – i za życia i po śmierci kadzidla; dawny "arcy-infamis" zmienił się w bohatera, w duchownego i dziejowego geniusza, nieomal, że nie w obiecanego mesjasza. Dziwić się temu nie można; berlińskie, monachijskie, wiedeńskie *Pressy* i *Tagblatly* wiedzą od dawien dawna, że każdy odstępcą od Kościoła katolickiego staje się z natury rzeczy ich sprzymierzeńcem, i dlatego każdego takiego odstępcę starają się wedle możliwości pasować na olbrzyma, na bohatera. Do tego chóru dołączyła się lwowska *Ojczyzna*, krakowska *Nowa Reforma*, co prawda, na odrębną nieco nutę. Co do pierwszej, jako jawnego organu żydowskiego stowarzyszenia, nie mamy żadnej pretensji. Natomiast warto wypisać tu parę zdań z artykułiku pt. *J. I. Doellinger*, umieszczonego w *Nowej Reformie* w Nr. z 14 stycznia b. r., aby się przekonać, jakie właściwe stanowisko gazeta ta względem katolickiej religii zajmuje:

"W tych dniach stracili Niemcy Nestora swoich uczonych, wytrwałego i groźnego przeciwnika przeciw nieomyślności papieskiej, księdza *J. I. Doellingera*... Wyklęty z Kościoła katolickiego utworzył osobną gminę wyznaniową «starokatolicką». Usiłowania jego i zwolenników, skierowane do zreformowania (sic!) Kościoła katolickiego na innych podstawach, niż uchwalone na Soborze Watykańskim, nie odniosły żadnego skutku. Świat przestał się interesować reformatorami religijnymi: z jednej strony przyjął obojętnie uchwały Soboru Watykańskiego, z drugiej równie obojętnie patrzył na chęć utworzenia Kościoła starokatolickiego".

Wszak to dość chyba jasne. Starokatolicka sekta i katolicki Kościół wobec trybunału *Nowej Reformy* na jednej stoją linii. Ale niechże wtedy *Nowa Reforma* będzie logiczna! Niech się nie gniewa, na "reformy religijne", przeprowadzane przez prawosławie na Podlasiu; niech się obłudnie nie zżyma, że Papież nie dość broni interesów Kościoła katolickiego w Polsce; niech nie udaje, że interesy te bardziej jej, niż Papieżowi leżą na sercu!

Artykuł z czasopisma "Przegląd Powszechny", Rok siódmy. – Tom XXV. Styczeń, luty, marzec. 1890. Kraków. DRUK WŁ. L. ANCZYCA I SPÓŁKI, pod zarządkiem Jana Gadowskiego. 1890, ss. 302-304. (Wydawca i redaktor odpowiedzialny X. M. Morawski. T. J.) (1)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

Przypisy:

(1) Por. 1) [*Uchwały i wyroki Świętego Soboru Watykańskiego za Piusa IX 1869-1870 zebranego krótko wyjaśnione, wraz z obszernym a prostym wykładem artykułu Wiary "O nieomylnym nauczycielstwie Rzymskiego Papieża"*](#) przez X. Dra Józefa Krukowskiego, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2) Ks. Franciszek Hettinger, [*Nieomyślność Papieża*](#).

3) a) [*Mały katechizm o Nieomyślności Najwyższego Pasterza*](#). b) [*Mały katechizm o Syllabusie*](#).

4) O. Jan Jakub Scheffmacher SI, [*Katechizm polemiczny czyli Wykład nauk wiary chrześcijańskiej przez zwolenników Lutera, Kalwina i innych z nimi spokrewnionych, zaprzeczanych lub przekształcanych*](#).

5) Ks. dr Maciej Sieniatycki, a) [*Apologetyka czyli dogmatyka fundamentalna*](#). b) [*Zarys dogmatyki katolickiej*](#). c) [*System modernistów*](#). d) [*Modernistyczny Neokościół*](#). e) [*Problem istnienia Boga*](#). f) [*Dogmatyka katolicka. Podręcznik szkolny*](#). g) [*Główne zasady etyki Kanta a etyka chrześcijańska*](#). h) [*Modernizm w książce polskiej*](#).

6) Ks. Piotr Semenenko CR, a) [*O Wierze*](#). b) [*O nieomyślności Kościoła*](#). c) [*O gorszeniu się z prawdy Bożej*](#). d) [*Poza Kościołem nie ma zbawienia*](#). e) [*Skład Kościoła*](#). f) [*O Chrystusie w Kościele*](#). g) [*Męka i śmierć Jezusa Chrystusa Pana naszego. Chrystus zelżony w Kościele*](#). h) [*Papież zawsze ten sam jest formalnie, co i materialnie \(Papa semper idem sit formaliter qui et materialiter\)*](#).

7) Ks. Jacek Tylka SI, a) [*Dogmatyka katolicka*](#). b) [*Traktat o Kościele Chrystusowym*](#). c) [*O obojętności, czyli indyferentyzmie w rzeczach religii*](#). d) [*O własnościach religii*](#). e) [*O cnotach heroiczych*](#).

8) P. Ferdinandus Cavallera SI, [*Thesaurus doctrinae catholicae ex documentis Magisterii ecclesiastici*](#).

9) Ks. Walenty Gadowski, [*Nauka Kościoła. Wybór orzeczeń dogmatycznych Kościoła katolickiego i jego praw kanoniczych*](#).

10) Akta i dekrety świętego powszechnego Soboru Watykańskiego (1870), [*Pierwszy projekt Konstytucji dogmatycznej o Kościele Chrystusowym przedłożony Ojcom do rozpatrzenia*](#) (Acta et decreta sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani (1870), [*Primum Schema Constitutionis dogmaticae de Ecclesia Christi Patrum examini propositum*](#)).

11) Bp Michał Nowodworski, a) [*Papież Liberiusz*](#). b) [*Honoriusz papież*](#). c) [*Wiara i rozum*](#). d) [*Liberalizm*](#).

- 12) Józef kard. Hergenröther, [Rzekome błędy i sprzeczności Papieży.](#)
- 13) Ks. Piotr Skarga SI, a) [O świętej monarchii Kościoła Bożego i o pasterzach i owcach. Kazanie na wtórą Niedzielę po Wielkiejnocy. \(De Sancta Ecclesiae Dei Monarchia et de Pastoribus et Ovibus. Concio pro Dominica secunda post Pascha\).](#) b) [O kłakolu heretyckim i diabelskiej wolności religijnej \(De haeretica zizania et diabolica libertate religiosa\).](#) c) [O jedności Kościoła Bożego pod jednym pasterzem i o greckim i ruskim od tej jedności odstąpieniu, oraz Synod Brzeski i Obrona Synodu Brzeskiego.](#)
- 14) Bp Władysław Krynicki, a) [Dzieje Kościoła powszechnego.](#) b) [Sobór Watykański.](#) c) [Zasady modernizmu.](#)
- 15) Ks. Zygmunt Golian, [Moderantyzm a ultramontanizm.](#)
- 16) Ks. Umberto Benigni, [Ultramontanizm.](#)
- 17) Ks. Antoni Tauer, [Gallikanizm. \(Gallikańskie swobody\).](#)
- 18) Ks. Augustyn Arndt SI, [Ignacy Doellinger. \(Ignaz von Döllinger. Eine Charakteristik von Dr. Emil Michael S. J.\).](#)
- 19) "Przegląd Lwowski", a) [Kongres omylników w Monachium.](#) b) [Rozmowy kanclerza Bismarcka.](#) c) [Döllingeryzm w Krakowie.](#) d) [Wobec wypadków krakowskich.](#) e) [Sobór Watykański i nauka niemiecka.](#)
- 20) "Tygodnik Soborowy", a) [Biskupi wobec Soboru i Papieża.](#) b) [Zamiary masonerii co do Soboru. Matriarchinie Soboru.](#) c) [Nieomyślność papieska i niemiecka teologia.](#)
- 21) Ks. Antoni Krechowiecki, a) [Nauki niedzielne. Skład Apostolski według Ewangelii i Ojców Kościoła.](#) b) [Skład Apostolski według Ewangelii i Ojców Kościoła. Wierzę w Boga Ojca Wszchemogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. – Cel i znaczenie Adwentu. – Walka na niebie. – Upadek Aniołów. – Rozliczne nazwy szataństwa, jego natura, działanie. – Wpływ szatana w świecie dzisiejszym.](#) c) [Errata historii co do Papiestwa w kolei wszystkich wieków. Studium krytyczne.](#) d) [Nieomyślność papieska w stosunku do historii i państwa.](#) e) [Skład Apostolski według Ewangelii i Ojców Kościoła. "Święty Kościół Powszechny...". Czy być mogą i co znaczą nowe dogmaty w katolickim Kościele? – Nieomyślność Kościoła i Apostolskiej Stolicy. – Wyrok powszechnego Watykańskiego Soboru. – Stwierdzenie Nieomyślności Papieskiej: świadectwa Ewangelii, Ojców świętych, Soborów i całej katolickiej tradycji. – Fakt bezbłędności Papieży w rzeczach wiary. – Główne powody niechęci i wrzawy obudzonej orzeczeniem Nieomyślności tej. – Faryzeizm jej nieprzyjaciół.](#)
- 22) Papież Pius IX, [Akt wiary w przywileje Maryi i nieomyślność Papieża.](#)
- 23) "Tygodnik Katolicki", a) [Stanowisko episkopatu na Soborach powszechnych.](#) b) [Konstytucja "Pastor aeternus".](#)
- 24) Kwintus Septymiesz Florens Tertulian, a) [Preskrypcja przeciw heretykom. \(Liber de praescriptionibus adversus haereticos\)](#) b) [O dyscyplinie i obyczajach heretyków \(De haereticorum disciplina et moribus\).](#)

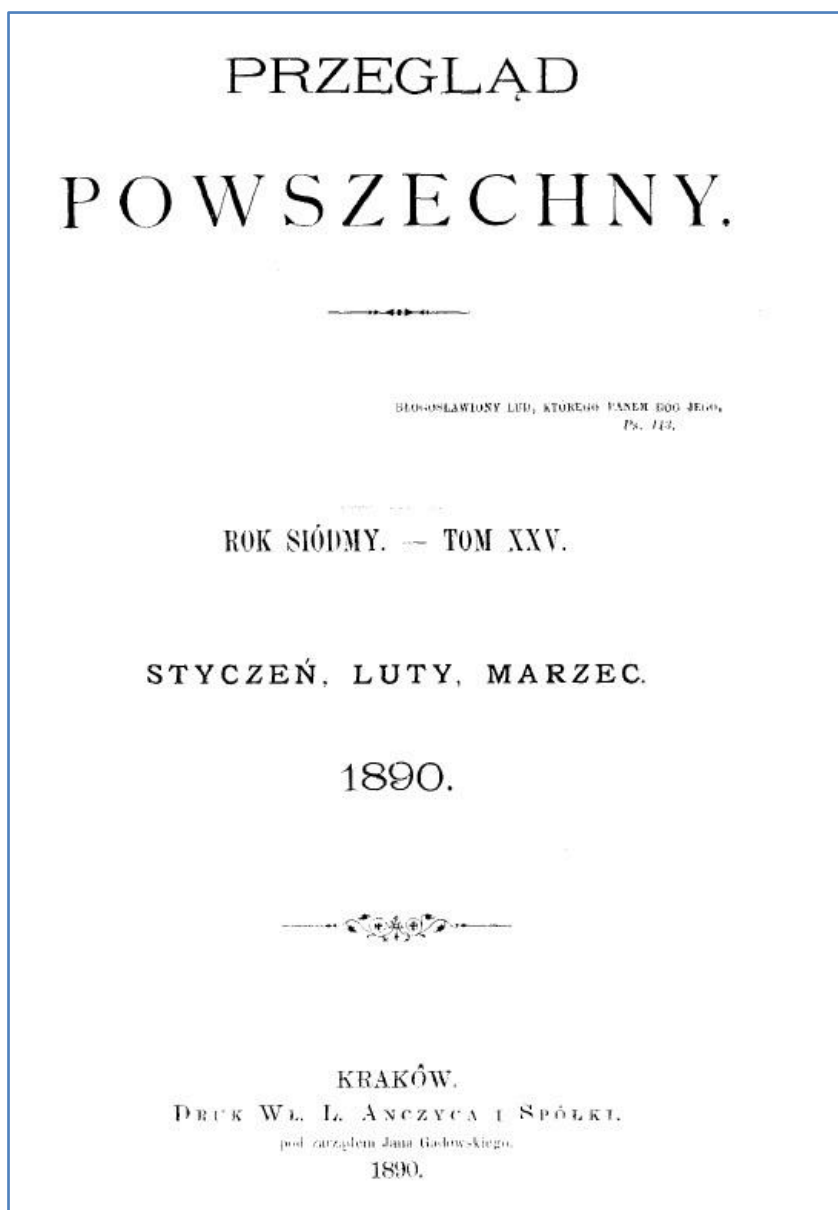
25) Św. Wincenty z Lerynu, *Pamiętnik (Commonitorium). Rozprawa Pielgrzyma o starożytności i powszechności wiary katolickiej przeciw niezbożnym nowościom wszystkich kacerzy. (Commonitorium adversus haereses. Tractatus Peregrini pro catholicae fidei antiquitate et universitate adversus profanas omnium haereticorum novitates).*

26) Ks. Jules Didot, a) *Mały traktat o Kościele (wraz z odpowiedziami na zarzuty adwersarzy).* b) *Msza święta.* c) *Niepokalane Poczucie.* d) *Męczeństwo.* e) *Dusza kobiety.* f) *Herezja.*

27) Emanuel Bułhak, *Dzieła św. Dionizego Areopagity, Christianitas, i Formgeschichte.*

28) Wingolf, *Czemu jestem katolikiem? Kilka słów o modernizmie.*

(Przyp. red. *Ultra montes*).

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXXIII, Kraków 2023